

Нескінченна війна Володимира Путіна

Двадцять чотири роки тому несправедлива війна привела до влади Володимира Путіна. Від того часу війна залишається одним із його головних інструментів, яким він послідовно і без вагань користується протягом усього свого тривалого правління. Володимир Путін завдячує війні своїм процвітанням і самим своїм існуванням. Сподіватимемося, що цього разу війна його знищить.

У серпні 1999 року Володимира Путіна, тоді ще невідомого широкому загалу громадськості, було призначено прем'єр-міністром після того, як його попередник відмовився підтримати друге повномасштабне вторгнення в Чечню. Путін же був готовий до цього і в обмін на беззастережну підтримку надав військовим повну свободу дій, дозволивши їм змити принизливу поразку 1996 року вогнем і кров'ю. У ніч на 31 грудня 1999 року постарілий

і зломлений Борис Єльцин подав у відставку, передавши своє президентство як подарунок новому політику. У березні 2000 року, після славнозвісної обіцянки «вбивати терористів у сортирі», Путіна триумфально було обрано президентом. Відтоді, за винятком чотирьох років між 2008 і 2012 роками, які він провів на посаді прем'єр-міністра, Путін беззмінно керує Росією.

Я повернувся до Чечні як гуманітарний працівник невдовзі після початку другої війни. У лютому 2000 року я обідав там із Сергієм Ковальовим, відомим російським правозахисником, і нарешті поставив запитання, яке тоді було у всіх на вустах: ким є цей новий невідомий президент? Хто такий Путін? Я досі пам'ятаю, слово в слово, що він мені тоді сказав: «Ви хочете знати, юначе, хто такий Володимир Путін? Володимир Путін — підполковник КДБ. Чи знаєте ви, що таке підполковник КДБ? Це ніщо». Ковальов мав на увазі, що людина, яка не змогла піднятися вище цього звання, стати хоча б полковником, була ніким іншим, як недалеким оперативником, нездатним мислити стратегічно або прораховувати дії хоча б на два кроки вперед. І хоча за 22 роки перебування

при владі Путін подорослішав і набрався досвіду, я залишаюся переконаним, що в головному Ковальов мав рацію.

Однак невдовзі Путін виявився блискучим тактиком, особливо коли йшлося про вміння використовувати слабкості та внутрішні суперечності Заходу. Йому знадобилися роки, щоб придушити спротив чеченців і встановити там маріонетковий режим, але він домогся свого. У 2008 році, через чотири місяці після того, як НАТО пообіцяло розглянути можливість вступу Грузії та України до альянсу, Путін зібрав війська для «навчань» біля грузинського кордону, вторгся в країну за п'ять днів і визнав суверенітет двох сепаратистських «республік» Грузії. Західні демократії протестували, але практично нічого не зробили. У 2014 році, коли український народ після тривалої кривавої революції скинув проросійського президента, який відмовився співпрацювати з Європою та прагнув цілковитої єдності з Москвою, Путін із разучою швидкістю вторгся й анексував Крим, вперше з часів Другої світової війни нахабно порушивши суверенітет європейської країни. Коли західні лідери, шоковані та розгублені, відповіли санкціями, він підняв ставки,

спровокувавши фейкове повстання на Донбасі, російськомовному регіоні України, таємно використовуючи свої війська, щоб паралізувати слабку українську армію та створити дві нові сепаратистські «республіки», які відтоді потерпають від військового конфлікту. Так він розпочав те, що французи називають «*fuite en avant*» («стрімкий порив»). На кожному кроці Захід намагався застерегти та покарати Путіна м'якими й неефективними заходами в марній надії остудити його запал. І з кожним новим кроком він подвоював ставки, рухаючись вперед. Далі й далі.

Фізично Путін — невисока людина, якій, напевно, було важко дорослішати в повоєнному Ленінграді. Очевидно, саме там він засвоїв урок: якщо ти менший за інших, бий першим, бий щосили, бий до кінця. А потім великі хлопці злякаються і відступлять. Це знання глибоко вкоренилося в його душі. Військовий бюджет США на 2021 рік склав 801 мільярд доларів, сукупний бюджет Європи (включно з Великою Британією) — 353 мільярди євро, а російський — близько 55,75 мільярда доларів. І все ж ми боїмося його більше, ніж він нас. У цьому полягає перевага битися, як загнаний

у кут щур, а не як пухкий хлопчик, розм'якшений Кока-Колою, інстаграмом і вісімдесятьма роками миру в Європі.

Путін, мабуть, зрадив, коли США разом із Європою тихо списали йому кримський борг, прагнучи заморозити конфлікт на Донбасі. Цим кроком вони фактично визнали незаконну анексію Криму. Він зрозумів, що, хоча санкції є болючими, вони не завдадуть серйозної шкоди і дозволять йому ще більше зміцнити свою владу та військову міць. Він побачив, що Німеччина, найбільша економічно розвинена держава Європи, не готова відмовитися від російського газу та російського ринку збуту. Що він може вільно купувати європейських політиків, серед них і колишніх прем'єр-міністрів Франції та Німеччини, і вводити їх до рад директорів контрольованих державою компаній. Він побачив, що навіть ті країни, які офіційно засудили його дії, продовжували повторювати мантри про «дипломатію», «перезавантаження» та «необхідність підтримувати нормальні відносини». Чинячи тиск, він щоразу бачив, що Захід поступається і опускає руки, плекаючи в серці надію на якусь ілюзорну «угоду»: Барак Обама, Дональд Трамп,

Емманюель Макрон, — цей список можна продовжувати.

Путін почав вбивати своїх опонентів і в Росії, і за кордоном. Коли це сталося в Європі, ми побурчали, але далі цього справа не пішла. Коли в 2013 році Обама боягузливо проігнорувала власну «червону лінію» в Сирії, відмовившись втрутитися навіть після хімічних атак режиму Асада на мирні передмістя Дамаска, Путін це запам'ятав. У 2015 році він надіслав власні війська до Сирії, зміцнивши вже наявну військово-морську базу в Тартусі та створивши нову авіа базу в Хмеймімі. Протягом наступних семи років він використовував Сирію як плацдарм для свого військового потенціалу, даючи офіцерам можливість здобути безцінний польовий досвід, відточуючи тактику та координацію, покращуючи обладнання, бомбардуючи й убиваючи тисячі сирійців на цьому шляху, а також допомагаючи Асаду відновити контроль над більшою частиною території.

У січні 2018 року Путін вступив у пряму конфронтацію із Заходом у Центральноафриканській Республіці, надіславши туди найманців ПВК «Вагнер». Такий же процес зараз відбувається й у Малі, де військова хунта за

підтримки Росії буквально викинула з країни французьку місію, яка протистояла силам «Ісламської держави». Росія також активно діє в Лівії, неодноразово перешкоджаючи спробам Заходу досягти миру та розгортаючи війська вздовж південних берегів Середземного моря, де вони становлять пряму загрозу європейським інтересам. Щоразу ми протестували, розводили руками й нічого не робили. І щоразу він брав це до уваги.

Україна стала переламним моментом, коли Путін нарешті вирішив викласти свої карти на стіл. Він явно вірить, що є достатньо сильним, щоб відкрито кинути виклик Заходу, зробивши перше з 1945 року неспровоковане вторгнення в суверенну європейську державу. І він вірить у це, тому що все, що ми зробили (або, точніше, не зробили) за останні двадцять два роки, навчило його, що ми слабкі.

Путін може бути тактичним генієм, але він не здатен мислити стратегічно. Наші лідери відмовилися по-справжньому зрозуміти його, але й він ніколи не мав на меті зрозуміти нас. Цілковито ізолювавши себе через ковід протягом останніх двох років, Путін, схоже, остаточно впав у параною, всерйоз перейнявшись